Socialförsäkringsutskottets betänkande 1982/83:5

om handläggning av arbetsskadeärenden

Motionen

I motion 1981/82:1591 (motivering i 1589) av Olof Palme (s) m. fl. hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motion 1981/82:1589 anförts om förbättrade arbetsformer vid handläggningen av arbetsskadeärenden.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionen från riksförsäkringsverket, arbetarskyddsstyrelsen, Försäkringskasseförbundet och Försäkringsanställdas förbund.

Gällande bestämmelser

Den 1 juli 1977 trädde lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF) i kraft samtidigt som lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring (YFL) upphörde att gälla. Genom LAF tillförsäkras den som skadas i sitt arbete en principiell rätt till full ersättning för inkomstbortfall. LAF grundas således på ett ekonomiskt invaliditetsbegrepp. Enligt LAF skall vidare alla skador och sjukdomar som har uppstått på grund av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet anses som arbetsskador. Arbetsskadan skall ha varat längre än 90 dagar för att ge ersättning enligt LAF. För tiden dessförinnan, samordningstiden, gäller sjukförsäkringen enligt lagen om allmän försäkring. Vid bestående nedsättning av arbetsförmågan med minst en femtondel har den försäkrade rätt till ersättning i form av livränta från arbetsskadeförsäkringen.

Remissyttrandena

Riksförsäkringsverket delar motionärernas uppfattning om att ett utökat samarbete mellan försäkringskassorna och företagshälsovården skulle förbättra kassornas arbetsplatsutredningar. Verket anser dock att arbetsplatsbesök från kassans sida måste vara begränsade till speciella fall eftersom de är alltför resurskrävande. Motionens förslag om en ökad tillgång på yrkesmedicinsk expertis skulle enligt verkets mening både förbättra handläggningen och förkorta väntetiden på försäkringskassan i en del ärenden. Slutligen framhåller verket beträffande den föreslagna rapporteringen till yrkesinspektionen och länsarbetsnämnden att det redan i dag sker en omfattande rapportering från försäkringskassorna till yrkesinspektionen och arbetar-

skyddsstyrelsen. Mot den bakgrunden finner verket det lämpligare att utveckla nuvarande system för att därigenom undvika dubbelarbete.

Arbetarskyddsstyrelsen är positiv till motionens förslag om ökad tillgång till yrkesmedicinsk expertis vid försäkringskassorna samt om bättre samarbete mellan försäkringskassorna och företagshälsovården/yrkesmedicinska klinikerna. En förutsättning är dock enligt styrelsens mening ett genomförande av den planerade utbyggnaden av de yrkesmedicinska länsklinikerna och en utbyggnad av företagshälsovården till att omfatta alla förvärvsverksamma. Beträffande förslaget om årlig rapportering från försäkringskassorna till yrkesinspektionen pekar arbetarskyddsstyrelsen på den rapportering som sker i dag genom ISA-statistiken (ISA = informationssystemet om arbetsskador). Styrelsen framhåller dock att ytterligare utbyggda kontakter mellan försäkringskassorna och yrkesinspektionen kan vara värdefulla.

Försäkringskasseförbundet, som i huvudsak delar motionärernas uppfattning, anför bl. a. följande. Tillgången till yrkesmedicinsk expertis varierar i olika delar av landet och med hänsyn härtill bör det statliga stödet till verksamheten förstärkas och en plan bör upprättas för den yrkesmedicinska utbyggnaden. Utbildningen bör förbättras för den handläggande personalen, men även för ledamöter i pensionsdelegationer och för läkare som sysslar med arbetsskador och arbetssjukdomar. Vidare bör försäkringskassorna få förstärkta resurser så att arbetsplatsbesök kan göras i betydligt större omfattning än vad som sker i dag. En förbättring av arbetsplatsutredningarna bör också ske genom ett utökat samarbete mellan försäkringskassa och skyddsombud/företagshälsovård. Ökade resurser för att förbättra samarbetet mellan försäkringskassorna och yrkesinspektionerna är enligt förbundets mening också viktigt eftersom det på sikt kan leda till bättre arbetsmiljöer med färre skador och sjukdomar som följd. Vad slutligen gäller det i motionen väckta förslaget om att försäkringskassorna skall avge årliga rapporter till yrkesinspektionerna och länsarbetsnämnden framhåller även förbundet att redan i dag får arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen fortlöpande information från kassorna genom arbetsmarknadsstyrelsens informationssystem (ISA). Det är därför, enligt förbundets mening, bättre att vidareutveckla och komplettera detta system än att införa ett helt nytt rapporteringssystem.

Även *Försäkringsanställdas förbund* instämmer i princip med motionens förslag. Förbundet framhåller att en bättre utbildning för handläggare med hänsyn till ärendenas mångfald och skiftande art måste kompletteras med tillgång till arbetsmiljöexperter. Mot den bakgrunden är förslagen om utökat samarbete med företagshälsovården och ökad tillgång till yrkesmedicinsk expertis särskilt viktiga. Ett sådant utökat samarbete skulle också enligt förbundets mening vara av stor betydelse vid arbetsplatsbesök för att åstadkomma säkrare bedömningar. Förslaget om ökat samarbete lokalt mellan försäkringskassan och yrkesinspektionen stöds helt av förbundet. Försäkringskassan kan genom en årlig, systematiserad rapportering lämna

uppgifter om exempelvis sjukfrekvens och sjukdomstid på arbetsmarknaden inom dess verksamhetsområde. Avslutningsvis konstaterar förbundet att en nödvändig förutsättning för ett genomförande av förslagen är ökade personalresurser till försäkringskassorna.

Utskottet

I motion 1981/82:1591 av Olof Palme m. fl. framläggs en rad förslag om förbättrade arbetsformer vid handläggningen av arbetsskadeärenden. Motionärerna hänvisar till att en arbetsgrupp inom LO har genomfört en utvärdering av den nya lagen om arbetsskadeförsäkring och i sin rapport påpekat vissa brister i handläggningen av arbetsskadefallen. Enligt LO-rapporten baseras utredningarna i huvudsak på skriftligt underlag eftersom tid och resurser saknas att i större utsträckning besöka de aktuella arbetsplatserna, och man har också sällan kontakt med befintlig företagshälsovård. Vidare framgår av rapporten att det är sällsynt att försäkringskassorna har tillgång till yrkesmedicinsk expertis för att bedöma samband mellan sjukdom och arbete. Det har i stället blivit så att den yrkesmedicinska expertisen har fått tillföras genom de fackliga organisationerna, som har kontaktat sådan expertis och bekostat de utredningar som behövts. Motionärerna anser att här redovisade brister innebär en risk för ofullständig bedömning av arbetsskadeärendena och föreslår därför följande åtgärder. Försäkringskassornas tillgång till yrkesmedicinsk expertis bör förbättras. Personalen vid försäkringskassorna, såväl handläggare som experter, bör få bättre utbildning om vissa arbetssjukdomar. En förbättring bör också ske av försäkringskassornas arbetsplatsutredningar genom såväl samråd med skyddsombud och företagshälsovård som en betydande ökning av arbetsplatsbesöken. Vidare bör det lokala samarbetet mellan försäkringskassan och yrkesinspektionen förbättras i syfte att utöka det förebyggande skyddsarbetet. Det bör prövas om detta kan ske genom att försäkringskassorna lämnar årliga rapporter till yrkesinspektionen och länsarbetsnämnden. Motionärerna begär ett tillkännagivande om vad som i motionen anförts om förbättrade arbetsformer vid handläggningen av arbetsskadeärenden.

Samtliga remissinstanser är i huvudsak positiva till motionens förslag. Beträffande förslaget om ökad tillgång till yrkesmedicinsk expertis vid försäkringskassorna anför arbetarskyddsstyrelsen att en förutsättning härför är ett genomförande av den planerade utbyggnaden av de yrkesmedicinska länsklinikerna. Även Försäkringskassеförbundet pekar på att en utbyggnad av den yrkesmedicinska verksamheten bör ske med hänsyn till att tillgången till yrkesmedicinsk expertis varierar i olika delar av landet. Försäkringskassеförbundet framhåller vidare beträffande förbättrad utbildning för den handläggande personalen att detta bör gälla även för ledamöter i pensionsdelegationer och för läkare som sysslar med arbetsskador och arbetssjukdomar. Vad gäller motionens förslag om förbättrade arbetsplatsutredningar är

samtliga remissinstanser ense om att ett utökat samarbete mellan försäkringskassorna och företagshälsovården skulle vara av godo. Arbetarskyddsstyrelsen framhåller dock att en förutsättning härför är att företagshälsovården byggs ut till att omfatta alla förvärvsarbetande. Riksförsäkringsverket, Försäkringskasseförbundet och Försäkringsanställdas förbund är alla överens om att arbetsplatsbesök från försäkringskassorna är mycket resurskrävande, och således krävs förstärkta resurser för att göra arbetsplatsbesök i större omfattning. Förslaget om ökat samarbete lokalt mellan försäkringskassan och yrkesinspektionen stöds helt av Försäkringsanställdas förbund. Även Försäkringskasseförbundet anser att ett sådant arbete är viktigt eftersom det på sikt kan leda till bättre arbetsmiljöer med färre skador och sjukdomar som följd, men förbundet framhåller också att förslaget kräver ökade resurser vid försäkringskassorna. Vad slutligen gäller förslaget om att försäkringskassorna skall avge årliga rapporter till yrkesinspektionerna och länsarbetsnämnderna framhåller flertalet remissinstanser att redan i dag lämnas fortlöpande information genom arbetsmarknadsstyrelsens informationssystem (ISA). Riksförsäkringsverket och Försäkringskasseförbundet anser det därför bättre att vidareutveckla och komplettera detta system än att införa ett helt nytt rapporteringssystem.

Utskottet anser att det är angeläget att de i motionen väckta frågorna uppmärksammas inom regeringskansliet. Förbättrade arbetsformer vid handläggningen av arbetsskadeärenden kräver emellertid, som också framhållits under remissbehandlingen, ökade personella och andra resurser vid försäkringskassorna. Förutsättningarna härför får prövas i det kommande budgetarbetet och i det fortsatta arbetet med rationaliseringar inom socialförsäkringens administration. Utskottet vill också erinra om den roll företagshälsovården spelar vid handläggningen av arbetsskadeärenden. Ett utredningsförslag om den framtida företagshälsovården väntas föreligga inom kort. Vid den kommande beredningen av detta förslag bör de i motionen framförda önskemålen om ett ökat samarbete mellan försäkringskassorna och företagshälsovården uppmärksammas. Regeringen bör också överväga om de i motionen väckta frågorna bör bli föremål för utredning i annat sammanhang. Det anförda bör ges regeringen till känna.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:1591 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 23 november 1982

På socialförsäkringsutskottets vägnar
SVEN ASPLING

Närvarande: Sven Aspling (s), Nils Carlshamre (m), Börje Nilsson (s), Allan Åkerlind (m), Ralf Lindström (s), Elis Andersson (c), Ulla Johansson (s), Lena Öhrsvik (s), Siri Häggmark (m), Karin Israelsson (c), Karin Nordlander (vpk), Nils-Olof Gustafsson (s), Barbro Nilsson i Visby (m), Ingegerd Elm (s) och Rune Backlund (c).